

مجموعه عاشورا

حسین غفاری

www.ketab.ir

غفاری، حسین، ۱۳۳۴-

معجزه عاشورا/ نویسنده حسین غفاری
۵۲۰ ص. تهران، حکمت، چاپ اول ۱۳۹۲ ش/ ۱۴۳۵ ق

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۴-۱۱۵-

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا

حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ ق -- سوگواری‌ها -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
عاشورا -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

واقعه کربلا، ۶۱ ق -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ م ۶۷۴ غ ۴۱/۷۵ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۵۵۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۳۰-۳۳۱

مؤسسه انتشارات حکمت

معجزه عاشورا

حسین غفاری

(گروه فلسفه دانشگاه تهران)

اجرای جلد و صفحات استقبالی: حمید گودرزی

حروفچینی و صفحه‌آرایی: انتشارات حکمت

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر کیمیای حضور

قیمت: جلد نرم ۲۴۰۰۰ تومان | جلد سخت ۳۰۰۰۰ تومان

تیراژ: ۲۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۲ / محرم الحرام ۱۴۳۵

کلیه حقوق این اثر متعلق به نشر حکمت است.

تهران، خیابان انقلاب، ابتدای ابوریحان، شماره ۹۴، کدپستی ۱۳۱۵۶۹۴۱۶۴

www.hekmat-ins.com info@hekmat-ins.com

تلفن: ۶۶۴۶۱۲۹۲ ۶۶۴۱۵۸۷۹ ۶۶۴۰۶۵۰۵ نمابر:

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار
۱۷	مجلس ۱: معجزه عاشورا
۵۱	مجلس ۲: چیستی گریه و اثر آن در وصول به کمال انسانی
۸۵	مجلس ۳: تفسیرهای گوناگون از اهداف قیام حضرت اباعبدالله علیه السلام
۱۱۳	مجلس ۴: مقدمات نظریه جامع در تفسیر قیام حضرت اباعبدالله علیه السلام
۱۴۹	مجلس ۵: نقد و بررسی تفاسیر گوناگون از قیام حضرت اباعبدالله علیه السلام
۲۰۵	مجلس ۶: بررسی علم امام و انسان کامل
۲۷۹	مجلس ۷: امام معصوم، انسان کامل و خلیفه الله است
۳۰۹	مجلس ۸: ماهیت علم باطنی امام، علم حضوری است
۳۵۱	مجلس ۹: تفاوت‌های میان داستان حضرت ابراهیم و حضرت اباعبدالله علیه السلام
۳۷۱	مجلس ۱۰: آثار و برکات ظاهری و باطنی قیام اباعبدالله علیه السلام
۳۹۹	مجلس ۱۱: اصلاح روش‌ها و احیای سنت‌های صحیح عزاداری
۴۲۳	مجلس ۱۲: عاشورا از زبان حافظ؛ شرح غزلی از لسان الغیب
۴۷۳	فهرست تفصیلی
۴۸۳	کتاب‌نامه
۴۸۷	نمایه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على محمد و آله الطيبين الطاهرين و صلى الله
عليك يا ابا عبد الله و على ارواح التي حلت بفنائك

خرد در زنده‌رود انداز و خوش باش به گلبانگ جوانان عراقی^۱

مجموعه حاضر ۱۲ سخنرانی است که به صورت درس گفتار در جلسه‌ای
خصوصی در سال‌های گذشته ادا شده است.^۲ برنامه ثابت بنده در چند دهه
گذشته همواره چنین بوده است که در حجب تدریس رسمی دانشگاهی،
جلسات درسی خصوصی نیز به صورت هفتگی جهت تدریس فلسفه اسلامی
برای جمع محدودی از دوستان علاقه‌مند داشته‌ام. برخی از این جلسات هفتگی،
از سال ۱۳۸۸، به صورت مستمر به شرح و تفسیر ادعیه مأثوره از ائمه معصومین
صلوات الله علیهم اجمعین اختصاص پیدا کرد که تاکنون بسیاری از ادعیه و
زیارات مشهوره ایشان علیهم‌السلام مورد شرح قرار گرفته است.
در این سلسله جلسات دو عنوان مستقل خارج از متن ادعیه نیز مطرح
شده است:

۱. «زنده‌روده یعنی امام حی»، برای شرح و تفسیر غزل به مجلس دوازدهم همین اثر،
مراجعه شود.

۲. این جلسات در سال ۸۸ در محل مؤسسه پژوهشی فلسفه وابسته به گروه فلسفه
دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برگزار شده است.

۱. مباحثی درباره فلسفه دعا و ویژگی‌های ادعیه اسلامی و شیعی که به همراه بحثی درباره لیلۃ‌القدر در مقدمه این جلسات مطرح شد و به خواست خدا به زودی منتشر خواهد شد.

۲. مباحثی در باب قیام و نهضت بی‌بدیل حضرت اباعبدالله (علیه السلام) که مناسبت طرح آن، تقارن با ایام ماه محرم سال ۸۸ بود و منجر به ادای ۱۱ جلسه سخنرانی پیرامون نهضت عاشورا شد و سپس در محرم سال بعد باز به همین مناسبت شرح غزلی از عندلیب بوستان عشق و معرفت جناب حافظ (رحمه الله) ارائه گردید، که مطابق تفسیر ما در ارتباط کامل با حادثه عاشورا و واقعه پیر از اسرار کربلاست و این درس گفتار نیز به عنوان مجلس دوازدهم اثر حاضر قرار گرفت.

این مباحث همان‌طور که ذکر شد به صورت شفاهی و درس گفتار ارائه شده است و از همین رو فضای کلی مباحث شفاهی، و نیز معایب عمومی آن، را داراست که مهم‌ترین آن عدم تمرکز مباحث مرتبط با یکدیگر در فصل واحد و احیاناً تکرار و بیان آن در جلسات مختلف است. البته علی‌الاصول امکان تبدیل این مجموعه به یک فضای کاملاً منسجم نوشتاری و بازسازی آن به شکل تألیفی کتبی وجود داشت ولی این کار نیازمند زمان و عِدّه و عِدّتی است که این بنده فاقد آنهاست، و لذا به انتشار غالب این گونه آثار خود با ویرایش سطحی ادبی رضایت داده است. البته این شیوه بیان خود دارای مزایای ویژه‌ای است که مختص به کلام شفاهی است و در انتقال روح معانی خصوصاً در امور معنوی و روحانی بر کلام مکتوب رجحان دارد. از نظر سطح مطالب نیز اگرچه برای خواننده متوسط از نظر علمی و فرهنگی نوع مطالب قابل دریافت است ولی گاه نیز به اقتضای ماهیت برخی مباحث مانند مباحث علم حضوری در مسئله علم امام و نکاتی از این دست احیاناً پیچیدگی و دشواری در کلام روی داده که این خود دلیل تکرار بعضی از مباحث و حفظ آن در ضمن مجالس بعدی بوده است ولی با دقت در بحث معلوم می‌شود که به واقع تکرار از جنس مذموم آن نیست بلکه نگرش به یک موضوع از جهات مختلف آن است.

مجلس اول بحث مستقلی است که در آن از حادثه عاشورا به عنوان یک معجزه مرکب حسی و عقلی یاد می‌کنیم و با اشاره کوتاهی به بحث معجزه و انواع آن، با توجه به ویژگی منحصر به فرد واقعه کربلا در بروز و اظهار ظرفیت شگفت‌انگیز انسان در مواجهه با شرایط غیرقابل تصور و نامتعارف فردی و اجتماعی، این حادثه از زمره یکی از مهم‌ترین معجزات در طول تاریخ بشر معرفی شده است و از آن به عنوان سند اثبات حقانیت اندیشه و مکتب و راه و روش مورد اعتقاد و اعتنای رقم‌زننده این حادثه شکوه‌مند تاریخ بشر یعنی حضرت اباعبدالله الحسین سلام الله علیه و یاران وفادارشان، یاد می‌کنیم.

در ادامه در مجلس دوم ضمن تحلیل نهضت عاشورا به بررسی پدیده‌گریه در عزاداری بر آن حضرت و نقش و فلسفه وجودی و تربیتی آن پرداخته می‌شود البته این بحث در مجلس دهم از جنبه‌ای دیگر دنبال خواهد شد. از مجلس سوم به موضوع امامیت قیام آن حضرت، از هر دو جنبه ظاهری و باطنی پرداخته می‌شود و سپس به انواع تفسیرهای اجتماعی و فردی، ظاهری و باطنی از این حادثه اشاره می‌شود که از مجلس چهارم به بعد به تفصیل هریک از این نظریات مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرند و همچنین به مناسبت طرح نظریه جامع به مباحثی مانند حقیقت امامت و رابطه وحدت و کثرت در حقیقت انسان کامل پرداخته می‌شود.

همچنین به مسئله علم امام و شبهاتی که بر این اساس در جهت تقویت ورد هریک از تحلیل‌های فوق مطرح می‌شود خواهیم پرداخت و به همین مناسبت بحث‌های نسبتاً مفصلی راجع به تفاوت علم حضوری و علم حصولی و موقعیت کارکردی علم حصولی از طرفی و موقعیت علم غیب و علوم حضوری از طرف دیگر مطرح می‌شود. طرح این مباحث اگرچه از سطح یک کتاب عمومی بالاتر است و موجب دشواری برای خوانندگان متوسط خواهد شد ولی مسئله این است که اشکال و ایراد در این مسئله عمومیت داشته و در اذهان عموم افراد تحصیل کرده و بلکه عامی مطرح است و از طرفی علمای بزرگوار امامیه نیز در طول تاریخ اگرچه به مسئله پرداخته‌اند ولی در بیان راه حل آن چندان موفق نبوده‌اند. برای اطلاع اجمالی می‌توانید به اشاراتی

که مترجم و شارح محترم اصول کافی جناب آقای حاج سیدجواد مصطفوی در ذیل احادیث مربوط به علم امام فرموده‌اند رجوع کنید. ایشان با نقل خلاصه آراء جناب شیخ مفید و نیز مرحوم علامه حلی و مرحوم مجلسی رضوان الله علیهم اجمعین نهایتاً به این پاسخ که تکلیف امام به غیر از تکلیف بقیه مردم است بسنده کرده‌اند. طبیعی است که این گونه پاسخ‌ها اگر چه با استناد به روایات معصومین علیهم‌السلام بیان شده است ولی تا زمانی که لمّ مطلب به نحو عقلانی و مستدلّ بیان نشده باشد نمی‌تواند پاسخی برای اذهان پرسشگر خصوصاً در دوران جدید محسوب شود. به نظر می‌رسد مباحث این کتاب اولین که شش برای ارائه تصویری منطقی و مستدلّ و در عین حال منطبق با متن روایات و معارف اهل البیت علیهم‌السلام در این موضوع باشد.

در مجلس نهم به داستان بلند ذبح اسماعیل علیه‌السلام توسط حضرت ابراهیم خلیل الله صلوات الله علیه و مقایسه آن با داستان عجیب عاشورا پرداخته شده است. از مجلس دهم جهت گیری بحث از حالت تفسیری خارج می‌شود و به صورت کارکردی به «آثار ظاهری و باطنی نهضت اباعبدالله علیه‌السلام» پرداخته شده است. و نیز «روش‌های احیاء و اصلاح سنت‌های عزاداری» موضوع بحث است.

و سرانجام در مجلس دوازدهم به عنوان «خانه بسک» به شرح غزلی عالی از عارف والامقام جناب حافظ رحمته‌الله در توصیف واقعه عاشورا پرداخته می‌شود. برای آگاهی بر جزئیات مباحث فهرست تفصیلی مطالب هر مجلس در پایان کتاب آمده است.

در نهایت، شکر بی‌پایان خداوند علیّ اعلیٰ راست که به این درّه بی‌مقدار نیز این توفیق را عطا فرمود که در فضای عالم قدس، خود را همراه و هم‌رای و همسوی انبوه غبارهای سعادت‌پیشه‌ای قرار دهد که گِردِ خورشید وجود مولایمان حضرت اباعبدالله الحسین (علیه و علی آباءه و ابنائه و اصحابه آلاف التحیّة والسلام) به مصداق «حقیقت کهربا، ذات تو کاه است»، مجنون‌وار می‌چرخند و بالا می‌روند.

گدایی گردد از یک جذبه شاهی به یک لحظه دهد کوهی به کاهی^۱
 «خَابَ الْوَافِدُونَ عَلَى غَيْرِكَ، وَ خَسِرَ الْمُتَعَرِّضُونَ إِلَّا لَكَ وَضَاعَ الْمُثْلِمُونَ
 إِلَّا بِكَ وَ أَجْدَبَ الْمُتَجَبِّحُونَ إِلَّا مَنْ انْتَجَعَ فَضْلَكَ»^۲

در پایان جا دارد از همه دوستان و عزیزانی که در پیاده کردن فایل‌های صوتی این مباحث و نیز ویرایش و پالایش و سایر اموری که منجر به ارائه اثر حاضر شد، خصوصاً صدیق گرامی جناب حجة الاسلام محسن حیدری که بار اصلی کار به دوش ایشان بود، صمیمانه تشکر کنم؛ و نیز از مسئولین دانشکده ادبیات و علوم انسانی و گروه فلسفه دانشگاه تهران برای مساعدت در تشکیل جلسات مزبور در محل مؤسسه پژوهشی فلسفه تشکر مخصوص دارم.

حسین غفاری

دوشنبه ۱۳۹۲/۳/۱۳

۲۳ رجب المرجب ۱۴۳۴

-
۱. از منظومه بی‌بدیل عرفانی گلشن راز، مرحوم شبستری رحمته الله
 ۲. «سرافکنده و نومید شدند کسانی که بر غیر تو به عنوان میهمان وارد شدند، و زیان کرده شدند آنها که بر سر راه کسی جز تو نشستند و خود را عرصه نمودند و تباه شدند آنان که نزد غیر از تو بار انداختند و تشنه‌کام ماندند آنها که جز از فضل تو سیرابی جستند...» (بخشی از دعای شریف وارده برای روزهای ماه رجب).